

A Ruana Raukea i Herea e Petrus A Nita Vakalohoka

E Petrus a apostolo i herea ra ruana raukea iea, tabukoi ne ia ge mate. Pali e huriki ranga ri luhoi ta a murimuri vona i herea muri ne Petrus i mate.

E Petrus ni luhoi ta i herea a ruana raukea iea muri na raukea muga vona, tabukoi na tahuna ge mate, manga na pida e 65 o e 68 AD.

I uka ma ni lohoka vona e Petrus o a murimuri vona i made vai i herea a ruana raukea iea.

I uka ma i kilala a rane ria re huriki i here lakea ne ria. Ne 1:2, e Petrus i taki ria ta ri luhoi torea e Bakovi Dagi manga ia. Pali ne 3:1, e Petrus i ta maea, ra raukea iea a ruana raukea i here lakea ne ria. Re huriki nga, i here lakea muga ne ria, na tahuna ri made na provins i lima, i matakari ria e Rom, na tabeke ne Asia kiroko (1Pe 1:1).

A maki i rua i rata e Petrus i herea a raukea iea i maea: Muga, i ngaru ni vakatora e huriki ri luhoi tora, ri gi nugutatea a nita muholi ri lohoka pali vona. A maki tara, ta ge vakalongo ria vona re huriki a mari ni tovo taminga, ma ri gi vakavaroru a niluhoi ne ria vona a nita muholi ri bolea pali. E Petrus i ngaru hateka ni herea a raukea iea, a vuhuna i lohoka maea, e huriki a bakovi hale bara i tabukoi ri gi rabalakia, a vuhuna i luhoi torea e Kristo. A nuverei hosi i taki ta e huriki a bakovi hale ri rabalakia e Petrus. E Petrus i ngaru e huriki, ri gi luhoi a maki i taki na tahuna ri gia a raukea iea, muri ne ia ge mate.

E Petrus i Tagui e Huriki

¹ Iau e Simon Petrus, a vora, a apostolo ne Isu Kristo.

A herea a raukea iea i lakene ne mua e huriki a bakovi a ngatavine a Vure i rata mua mu luhoi torea e Kristo, i manga mia. Si luhoi torea e Isu Kristo, ra viri i korimule hita, ia a Vure, i malamala liu.

² A Vure ge rata kamumu vakaroro mua, ge habi vakaroro a nivalemu ne mua, a vuhuna mu lohoka kamumu na Vure, rua e Isu a Bakovi Dagi ne hita.

Mu Pesi Tora

³ Ia a Vure. Na nitora vona, i habi pali ne hita a maka maki ge vakatora a nimade ne hita, ge tuhori hita na ni laho malamala. I habi ne hita a maka maki nga, a vuhuna si lohoka vona a Vure i gale hita si gi tahoka a bagetua manga ia, si gi malamala liu manga ia.

⁴ Na naro iea, i ta muholi ne hita ge kori hita na naro kamumu legelege, si gi ha taro a naro hale na ningaru hale na malala, si gi malamala manga ia.

⁵ I mavonga, a niluhoi ne mua, mu toni a bulune mua ni vakatorea na naro kiripiripi. A naro kiripiripi, mu vakatorea na lohokanga.

⁶ *A lohokanga, mu vakatorea na naro ni pahadanu a ningaru hale na kakaine mua. A naro iea, mu vakatorea na naro na ni hatenono na maregoa. A naro iea, mu vakatorea ni rata a naro na Vure.

---

* **1:6:** Gal 5:22-23

⁷ A naro na Vure mu rata, mu vakatorea na naro ni ngaru e huriki a tara na Vure. A naro iea, mu vakatorea na naro na ni vangaru.

⁸ Na tahuna mu ramai vakaroro a naro nga, a leho na Vure mu ratea bara i tahoka a kanena. A hini mu lohoka vona e Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, ia tara bara i tahoka a kanena.

⁹ Pali e rei a viri i uka ma i ramai a naro nga, i kepa vona a hini a Vure i puga vuroki pali a naro hale lobo vona.

¹⁰ I mavonga, mua e huriki a turagu, a narone mua ri gi vakasiri manga a Vure i gale mua, i vulaki mua. Bara mu ramai a maka naro kamumu nga, i uka ma mu gu boru.

¹¹ Mu ramai a maka naro nga, muri a Vure bara i vivi hateka ni tagui mua na tahuna mu dili na harikianga ne Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, a Viri i Korimule hita. A harikianga vona i uka nilobona.

¹² I muholi, mu lohoka vona pali a maka maki nga. Mu bolea pali a ngava muholi, mu pesi tora vona. Pali a koi mu gu longokaburungi, lakea a ngaru ni vakalohoka mua tabu vona.

¹³ Na tahuna iau a tabana ni mahuri, a luhoi i kamumu ga taki mua tabu. Ga vakarike a hatene mua, mu gu luhoi tabu a maka maki nga,

¹⁴ *a vuhuna a lohoka vona pali, i popote bara mate. E Bakovi Dagi ne hita, e Isu Kristo i taki iau pali.

¹⁵ I mavonga, ga vakalohoka bala mua. Muri ma, na tahuna a mate pali, bara mu luhoi mule vakaroro a ngavagu.

---

* **1:14:** Ion 21:18-19; 2Ko 5:1

A Bagetua na Vure i Tabuli ne Kristo

¹⁶ *Hosi, mi vakalongo mua vona e Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, ge hamule valai na nitora. A ngava mi vakalongo mua vona, i uka ma a nuverei tavula mi rata kunana na lohokanga ne mia. A nitora dagi ne Isu, mi masia na matane mia, mi vakalongo mua vona.

¹⁷⁻¹⁸ *Hosi, mete made turane Isu na lolo na Vure, mi longoa a Vure, e Tamane hita, i ta valai na hunu, i vakabagetua, i kavurikea a rane Isu, i ta maea, “A Bakovi iea e Tugu, a hategu. A vivi hateka vona.”

¹⁹ A ngavane huriki a propet hosi, ri ta virihi mai e Isu vona, i muholi hateka. I kamumu mu gu longo kamumu. A ngavane ria i manga a kanono i para na uvo, i vakasiri a dala. Mu loho doko vona, ge vano ge harena na tahuna a nipara ne Kristo ge parai a hatene mua, i manga a hini i malaharere, i rike a hada e Lagavago.

²⁰ A maki dagi mu gu lohoka vona i maea: a pelegona nita propet na Hinere i uka ma i tavore na lohokanga na viri,

²¹ *a vuhuna a nita propet i uka ma i luve na ningaru na bakovi. A Vure i ta polo ne ria na tahuna a Hanu Kiripiripi i habi a niluhoi ne ria.

2

E Huriki a Nitamina Mari ni Tovo

¹ *Hosi e huriki a nitamina propet ri bele ne huriki a Israel. I mavonga kunana, bara ri bele

---

* **1:16:** Mat 17:1-5   * **1:17-18:** Mat 17:5   * **1:21:** 2Tim 3:16;
1Pe 1:11-12   * **2:1:** Mat 24:11; Iud 4

ne mua. Bara ri tamilalu ni tovo a ngava muholi, pali a maki ri tovo, a ngava taminga ni ratapile e huriki. Bara ri marikoi ni takia e Isu ga Bakovi Dagi ne ria, re Bakovi Dagi i konamule ria. I mavonga, a Vure bara i ratapile malaviriri ria.

² Pali e huriki ala kupo bara ri ramai a naro hale ne ria, ri mole lae. A naro hale ne ria bara i rata e huriki ri biua a dala muholi.

³ Ri raha, bara ri rata a ngava taminga ni bole a moni ne mua. A Vure i taki hosi pali ge pelekado ria, ge habi a nimadihi ne ria. I uka ma i tabaka, bara ri vurua.

⁴* Bara ri vurua, a vuhuna hosi e huriki a agelo ri rata a naro hale, a Vure i uka ma i dodo ria. I kolo tata ria na sen, i voro puru ria na lovo i uvo hateka, ri gi davea a parava a Vure ge pelekado ria, ge habi a nimadihi ne ria.

⁵* E huriki a bakovi a ngatavine hosi, na parava ne Noa, ria ranga ri rata a naro hale. A Vure i uka ma i dodo ria. I ratapile ria na marungulolo. E Noa, a bakovi ni vara e huriki na naro malamala na Vure. Ia kunana a Vure i korimulea na marungulolo, turana e huriki a viri vona, a bakovi a ngatavine ala polorua.

⁶* E huriki a bakovi a ngatavine na tanga dagi i rua, e Sodoma, e Gomora, a Vure i rungani ria na kanono dagi, ri vuro, i vakalobo liu ria na malala. I rata ria, ri manga a kilakila na a ra maki ge bele ne huriki a bakovi a ngatavine ri ngalahere na Vure.

---

* 2:4: Iud 6   * 2:5: Vuh 6-8; 2Pe 3:6   * 2:6: Vuh 19:24; Iud 7

⁷*Pali a Vure i korimulea e Lot na vuranga iea, a vuhuna e Lot a bakovi malamala, i loho lege vona a maka naro na molenga ne huriki a bakovi hale nga.

⁸A bakovi malamala iea i made turane ria, i matai na parava vakaroro a naro hale ne ria, i longo na parava vakaroro a ngava hale ne ria. I mavonga, i lege a lohona.

⁹A Bakovi Dagi i kara ia ge korimule e huriki a bakovi malamala na nitoni. I habi a nimadihi ne huriki a bakovi hale, ge vano ge harena na parava ge pelekado e huriki lobo vona.

¹⁰*Bara i habi hateka a nimadihi ne huriki a nitamina mari ni tovo nga. Ri rata hateka a naro na molenga. Ri longotaro a ngavane huriki a matakari.

Ri kuli rua hateka, i uka ma ri mangenge ni harogi pile e huriki a agelo.

¹¹*Ri uka nitora dagi manga e huriki a agelo, pali e huriki a agelo i uka ma ri harogi pile ria na matane Bakovi Dagi.

¹²*Pali e huriki a bakovi nga, ri manga a livoa. Ri uka a niluhoi. Ri ramai kunana a ningaru ne ria. A leho na livoa, e huriki ri gi lakavu ria, ri gi rabalaki ria. E huriki a bakovi hale nga, ria ranga, a Vure bara i ratapile ria, a vuhuna ri harogi pile tavula a maki i uka ma ri lohoka vona.

¹³Bara ri bole a mapana naro hale ne ria. Ri vivi ni ramai na matane huriki a naro hale na kakaine ria. Ri muto. Ri vivi ni tami mua na tahuna ri kani turane mua na habu ne mua.

---

* **2:7:** Vuh 19:1-16   * **2:10:** Iud 7-8,16   * **2:11:** Iud 9   * **2:12:** Iud 10

14 Ri ngutu vakaroro na ngatavine, ri ngaru ni mole. I uka ma ri maru vona a naro hale ne ria. Ri bole dili turane ria e huriki a bakovi a ngatavine loho rua. A hatene ria ri paki kunana ni kani muma. A Vure i ruduraha ria.

15 *Ri lohopile pali a dala kamumu, ri ruru. Ri muri mai a narone Balam, e tune Beor. Re Balam, i ngaru ni rata a naro hale, ge bole a mahala.

16 *Pali a donki vona i ta manga a bakovi, i tahatea, i pupukaria a propet iea, nahea ge ratea a naro manga manga.

17 *Re huriki a nitamina mari ni tovo nga, a ngavane ria i uka kanena, i manga a lomu i uka naru ge tua vona. Ri manga a bubu, i vakabebe viliha a vilu dagi. A Vure i kado puru pali a murine ria, i uvo hateka.

18 Ri ta paki paki, pali a ngavane ria a ngava tavula, a ngava taminga. Ri tuli tabu e huriki ngane kunana ri ha taro a naro nga, ri pulo a vilone ria. Ri tuli ria na naro na molenga.

19 Ri taki e huriki ri gi vakamatukapaga ria, pali ria a vorakato na naro hale. A ra maki i matakaria a bakovi, a bakovi a vorakato na maki iea.

20 *A viri i lohoka ne Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, a viri i korimule hita, lakea i matukapaga na naro katoki na malala, pali i hamule mai a naro katoki nga, i koro tabu ne ria, i uka ma i kamumu. Ngane a nimadena bara i hale hateka na nimadena muga.

21 *Bara i kamumu hateka i uka ma ge longo

---

* **2:15:** Gi 22:7; Iud 11; Kap 2:14   * **2:16:** Gi 22:28-35   * **2:17:** Iud 12-13
 * **2:20:** Mat 12:45   * **2:21:** Luk 12:47-48

muga a ngava na dala malamala. Ngane a Vure bara i habi a nimadihi dagi vona, a vuhuna i longo pali a ngava na naro a Vure i vakuku hita vona si gi ramaia, pali i longotaro, i ngalahere.

²² *I bele ne ria a nita vakakika muholi ni here hosi, i ta maea, “A ligo i muta pali, muri i hamule, i kani mulea a mutana. A kinana boro i hilolo pali na naru, muri i hamule, i taka tabu na kokota.”

3

E Bakovi Dagi Ge Valai

¹ Mua o huriki a turagu, a raukea iea, a ruana raukea a here lakene mua. A raukea varago nga, a vakalohoka tabu mua vona a ngava mu lohoka vona pali. A ngaru mu gu luhoi kado kamumu.

² *A ngaru mu gu luhoi tabu a ngava ne huriki a propet hosi, ri vakalongo muga vona a ra maki ge bele muri ma. Mu luhoi tabu a ngava i vakuku mua vona a Bakovi Dagi ne hita, a Viri i korimule hita. Mia e huriki a apostolo mi vakalongo mua vona pali.

³ *A ngava iea i maea: Muga na nilobona parava, a ngava e Isu Kristo ge hamule valai, bara ni nongo vaki. E huriki bara ri ramai kunana a ningaru hale na kakaine ria.

⁴ *Bara ri ta maea, “I ta muholi, ta ge hamule valai. Pali vai? Hosi e huriki a gare hosi ne hita ri mate. I uka tara maki ge bele. A maka maki lobo i palupulupu kunana, i vakatubu hosi na malala ni ratarike, i valai i harena mona.”

---

* **2:22:** Snd 26:11   * **3:2:** Iud 17   * **3:3:** 1Tim 4:1; Iud 18

* **3:4:** Mat 24:48

⁵* Ri ta mavonga, a vuhuna ri marikoi ni luhoi kamumu, ri mata kepa vona a maki nga: Hosi a Vure i ta kunana, i vakabele a hunu. I ratarike na naru a malala na kurukuruna naru.

⁶* Muri a Vure i takia a naru, i kavitagu a malala. A maki lobo i tabuli pololilo vona ri pasiri, ri mate.

⁷ I mavonga muri ma, a nitana Vure bara i ratapile tabu a hunu a malala. Na parava a Vure ge pelekado e huriki lobo, bara i rungani a hunu, a malala, bara i ratapile e huriki ri ngalahere na Vure.

⁸* Mua e huriki a turagu, naha ni longo kaburungi a ngava iea: Na matane Bakovi Dagi, a parava i taku i manga a pida i 1,000. Pali a pida i 1,000 i manga a parava i taku kunana.

⁹* E huriki ranga ri takia a Vure, ta i leho kemi kemi hateka ni rata a maki i ta muholi vona ge ratea. Pali i uka ma i mavonga. Ia a mari ni hatenono. I marikoi vona tara viri ge velu. I ngaru e huriki lobo ri gi pulo a vilone ria.

A Malala a Hunu Bara Ru Lobo

¹⁰* A Parava ne Bakovi Dagi bara i bele vakaturutu kunana, i manga a bakovi ni panaho. Na parava iea a hunu bara i tangi pahumu dagi, i marakavelu. A maka maki na hunu, a Vure bara i gutu parina ria na kanono, ri gi lobo liu. I mavonga, a naru lobo ni rata koea na malala ri gi bele kavakava.

---

* **3:5:** Vuh 1:6-9   * **3:6:** Vuh 7:11; 2Pe 2:5   * **3:8:** Sng 90:4
 * **3:9:** Hab 2:3; 1Tim 2:4   * **3:10:** Mat 24:29,35; Luk 12:39; 1Tes 5:2

¹¹ Mu luhoi kamumu. A Vure ge ratapile a maki lobo na naro iea. I mavonga, i vai a naro kamumu mu gu ratea? Mu laho na naro malamala, a naro na Vure.

¹² Mu pasimata vona a Parava na Vure ge valai, mu toni ni ratea ge bele malaviriri. Na Parava iea, a hunu bara i nono, i lobo liu. A maki lobo na hunu bara ri gutu hateka, ri bele manga a naru.

¹³ *Pali hita, i ta muholi ne hita ge ratarike a hunu a malala karaba, e huriki a bakovi a ngatavine malamala kunana bara ri made vonga.

A Nilobona Ngava

¹⁴ I mavonga, mua e huriki a turagu, mu toni a bulune mua ni laho malamala, ge uka ranga naro hale mu gu rata, lakea bara mu made na nivalemu. Muri ma, na tahuna a Parava iea ge valai, ra mu davea, e Bakovi Dagi bara i matai mua mu laho kamumu.

¹⁵ *Mu luhoia: ra hini a Bakovi Dagi a mari ni hatenono, i rata mavonga, a vuhuna i ngaru ni korimule hita. E turane hita, e Paulus, ia tara i here mavonga, a vuhuna a Vure i habi a lohokanga vona.

¹⁶ A raukea lobo ne Paulus, i here, i ta mavonga. A ngava ranga vona i gutu popote ni longokilala a pelegona. E huriki ri uka a lohokanga ri pulo lae a ngavana, lakea a Vure i habi a nimadihi ne ria. I uka ma ri rata mavonga na ngava ne Paulus kunana. Ri rata mavonga tabu na Hinere ranga.

---

* **3:13:** Ais 65:17; 66:22; Kap 21:1,27   * **3:15:** Rom 2:4

17 *Mua e huriki a turagu, mu lohoka vona pali a narone ria. Mu matadoko ne huriki a bakovi ri longotaro a vinara na Vure. Ma ri gi tami mua, mu gu loho rua.

18 Mu koru rike na naro kamumu ne Isu Kristo, a Bakovi Dagi ne hita, a Viri i korimule hita. Mu koru rike na lohokanga vona. Si gi kavurikea a rana mona, na parava vakaroro. I muholi.

---

* **3:17:** Mrk 13:5,33; 1Ko 10:12

**A Nitana Vure
Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy,
Joshua, Ruth, Jonah, and the New Testament in the
Bola language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Bola long
Niugini**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bola

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

2dc89ad6-982c-53cd-bd40-a3ed17eb8fc7